

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

Ysgol Gynradd Talyllychau

**Talyllychau
Llandeilo
Sir Gaerfyrddin
SA19 7YH**

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2023

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg

a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn â Ysgol Gynradd Talylychau

Enw'r darparwr	Ysgol Gynradd Talylychau
Awdurdod lleol	Cyngor Sir Gâr
Iaith y darparwr	Cymraeg
Math o ysgol	Cynradd
Cymeriad crefyddol	
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	51
Nifer y disgyblion o oedran ysgol statudol	39
Nifer mewn dosbarthiadau meithrin (os yw'n berthnasol)	7
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 23.0%)	24.2%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 16.1%)	20.5%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	15.4%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	0.0%
Dyddiad penodi'r pennaeth	01/09/2021
Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	
Dyddiad dechrau'r arolygiad	12/06/2023

Daw'r data yma o ddata mwyaf diweddar y Cyfrifiad Ysgol Blynyddol ar Lefel Disgybl. Efallai y byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad. Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: [Fy Ysgol Leol \(gov.wales\)](http://gov.wales)

- a. Mae'r term 'anghenion addysgol arbennig' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA yr ysgol.

Trosolwg

Mae Ysgol Talylychau yn darparu amgylchedd hapus a gweithgar lle mae disgyblion yn dangos parch ac ymddygiad o'r safon uchaf. Mae'r ysgol yn gymuned ddysgu gynhwysol lle mae pob disgybl yn cael eu parchu a'u datblygu fel unigolion cyflawn a chyfrifol. Mae'r staff yn gofalu am iechyd a lles y disgyblion yn hynod lwyddiannus. Maent yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion drafod eu teimladau ac i gael cymorth ynglŷn â'u dysgu a'u lles emosiynol, pe bai angen. Mae'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn gryfder.

Mae'r staff yn darparu cwricwlwm cyfoethog sy'n cynnwys llais y disgyblion yn rheolaidd. Yn yr arferion gorau, mae'r addysgu'n ysgogi disgyblion yn llwyddiannus ac yn bachu eu diddordeb yn gyson. Mae athrawon yn cynllunio gweithgareddau cyffrous a diddorol i ddisgyblion, sy'n eu datblygu'n ddysgwyr annibynnol o oedran ifanc yn llwyddiannus. Maent yn cynnig adborth llafar buddiol i'r disgyblion wneud cynnydd yn ystod sesiynau dysgu, ond mae'r adborth ysgrifenedig yn anghyson. Mae'r staff yn defnyddio'r dosbarthiadau a'r ardal ehangach i ysgogi dysgu'r disgyblion, ac i gefnogi eu haddysg yn effeithiol iawn. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu eu medrau yn gadarn yn ystod eu hamser yn yr ysgol.

Mae gan yr ysgol naws Gymreig amlwg. Caiff y disgyblion brofiadau sy'n eu datblygu i fod yn ddinasyddion balch a gwybodus am eu hardal a'u hetifeddiaeth. Maent yn rhan annatod o'r pentref a'r gymuned ehangach.

Mae'r pennaeth, y pennaeth cynorthwyol a'r holl staff yn creu tîm effeithiol sy'n gweithio er budd y disgyblion. Maent yn cyfarfod yn aml gyda staff ysgolion eraill y ffederasiwn er mwyn rhannu arfer dda, dysgu o'i gilydd a manteisio i'r eithaf ar eu hadnoddau. Mae arweinwyr yn adnabod cryfderau'r ysgol ac yn ymwybodol o beth sydd angen ei wella, er nad yw'r blaenoriaethau bob amser yn ddigon clir nac yn hawdd eu mesur yn effeithlon. Mae'r corff llywodraethol yn gefnogol iawn i'r ysgol ac yn ei hadnabod yn dda. Mae'r aelodau'n wybodus iawn am nifer o agweddau pwysig yr ysgol, gan gynnwys y cyllid. O ganlyniad, maent yn cynnig cymorth a her berthnasol gan sicrhau gwerth da am arian.

Argymhellion

- A1 Sicrhau bod blaenoriaethau gwella'r ysgol yn glir ac yn fesuradwy
- A2 Sicrhau bod adborth athrawon yn cefnogi disgyblion i wella eu gwaith yn gyson

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif ganfyddiadau

Dysgu

Mae llawer o ddisgyblion yn cychwyn yr ysgol gyda medrau sy'n is neu'n debyg i'r hyn a ddisgwylir am eu hoedran. Mae bron bob un o'r disgyblion ieuengaf yn gwneud cynnydd cryf, ac yn ystod eu hamser yn yr ysgol, mae llawer o'r disgyblion hyn yn parhau i wneud cynnydd priodol. Mae hyn yn cynnwys y disgyblion sydd ag ADY.

Ar draws yr ysgol, mae'r rhan fwyaf yn datblygu medrau gwranddo a siarad Cymraeg o oedran cynnar yn dda iawn. Maent yn mwynhau canu rhigymau sy'n cyfoethogi eu geirfa a chyflwyno patrymau cystrawennol sy'n berthnasol i themâu'r dosbarth. Trwy hyn, maent yn dod yn siaradwyr cynyddol hyderus. Mae mwyafrif y disgyblion hynaf yn ymateb i gwestiynau'r athrawon yn Gymraeg. Fodd bynnag, mae ychydig yn rhy barod i droi i siarad Saesneg yn hytrach na dyfalbarhau yn y Gymraeg.

Mae bron bob un o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau darllen yn llwyddiannus, gan ddod i adnabod sain a ffurf llythrennau o oedran ifanc. Maent yn defnyddio dulliau addas er mwyn rhoi cynnig ar ddarllen geiriau anghyfarwydd. Maent yn dechrau cymhwyso medrau darllen mewn cyd-destunau gwahanol. Mae llawer o'r disgyblion hynaf yn parhau i ddatblygu eu medrau darllen yn briodol yn y ddwy iaith. Mae ychydig yn dechrau darllen gyda mynegiant sy'n ystyried y gwrandawr wrth ddarllen. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn cymhwyso medrau darllen yn eu gwaith ar draws y cwricwlwm yn fwriadus, er enghraifft wrth ddarllen cyfarwyddiadau ar sut i greu pelau hadau ar gyfer eu gwasgaru. Fodd bynnag, mae ychydig o'r disgyblion hynaf yn ei chael yn anodd deall cynnwys eu llyfrau darllen Cymraeg.

Mae disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau ysgrifennu cynnar yn dda. Mae bron bob un yn cychwyn arbrofi wrth wneud marciau, ac mae llawer yn dechrau ysgrifennu i bwrpasau gwahanol yn llwyddiannus. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau ysgrifennu'n gadarn erbyn diwedd Blwyddyn 2. Maent yn ysgrifennu'n gynyddol gywir, gan sillafu geiriau cyfarwydd a dechrau atalnodi'n briodol, er enghraifft wrth ysgrifennu rysâit a chyfarwyddiadau er mwyn gwneud smwddi. Mae mwyafrif y disgyblion hynaf yn cymhwyso eu medrau ysgrifennu yn briodol, er enghraifft wrth ysgrifennu llythyr ffurfiol i ofyn am roddion i'r ysgol er mwyn creu gardd gymunedol, ac wrth ysgrifennu adroddiad o'u hymweliad i'r Ardd Fotaneg. Fodd bynnag, o ganlyniad i gyfleoedd cyfyngedig, nid ydynt bob tro'n mireinio eu darnau ysgrifennu estynedig er mwyn meistrol'i'n llawn nodweddion y ffurfiau hyn. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu llawysgrifen sy'n ddarllenadwy, a'r mwyafrif yn cyflwyno eu gwaith yn daclus a threfnus. Fodd bynnag, mae cyflwyniad gwaith taclus ychydig o'r disgyblion hynaf yn anghyson.

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu dealltwriaeth gadarn o gysyniadau mathemategol. Maent yn dod i adnabod rhifau a siapiau ac yn datblygu dealltwriaeth o fesur yn dda. Mae'r rhan fwyaf yn cymhwyso eu medrau rhifedd yn effeithiol yn eu gweithgareddau. Er enghraifft, maent yn defnyddio siart tali i gofnodi dulliau gwahanol eu cyfoedion o deithio i'r ysgol, ac yn creu pictogram neu siart bloc i gyflwyno'r canlyniadau. At ei gilydd, mae llawer yn datblygu medrau rhifedd yn briodol erbyn diwedd Blwyddyn 6. Er enghraifft, maent yn cyfrifo arwynebedd a chyfaint adnoddau yng ngardd yr ysgol. Fodd bynnag, nid yw medrau trin data

disgyblion yn datblygu'n gyson. Er enghraifft, nid ydynt yn dewis y math o siart addas i gofnodi gwybodaeth yn gywir bob tro.

Ar draws yr ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu medrau digidol cadarn. O oedran ifanc, mae llawer yn mewngofnodi i'w cyfrifon Hwb yn annibynnol. Maent yn defnyddio pecyn celf ddigidol yn annibynnol, er enghraifft i dynnu llun o enfys gan ychwanegu testun a recordio llais i ddisgrifio'r llun. Mae'r disgyblion hynaf yn datblygu medrau codio i greu animeiddiad syml yn briodol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu eu medrau creadigol yn llwyddiannus. Mae'r disgyblion ieuengaf yn peintio cenhinen Bedr yn fedrus. Mae llawer o'r disgyblion hynaf yn cydweithio ag artist lleol i greu map degwm i'w arddangos yn yr archifdy lleol. Mae llawer yn cymhwyso medrau creadigol yn fedrus wrth gydweithio â'u cyfoedion yn ysgolion eraill y ffederasiwn a'r clwstwr. Er enghraifft, maent yn canu, llefaru a dawnsio mewn perfformiad aml-gyfrwng i gyfleu chwedl Llyn Y Fan Fach.

Ar draws yr ysgol, mae disgyblion yn datblygu medrau corfforol cadarn. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu eu medrau wrth weithio'n annibynnol i greu bwydydd pili pala yn yr ardal grefft. Mae llawer o'r disgyblion hynaf yn mwynhau bod yn gorfforol brysur yn ystod amseroedd egwyl, er enghraifft wrth gydweithio i ddylunio gêm buarth er mwyn herio eu cyfoedion i weld pwy sy'n gallu neidio uchaf.

Lles ac agweddau at ddysgu

Mae bron bob disgybl yn mwynhau bywyd a gwaith yr ysgol ac yn teimlo'n ddiogel o fewn cymuned ddysgu gefnogol a chynhwysol. Maent yn dangos balchder yn eu hysgol ac yn datblygu'n ddysgwyr hyderus a chreadigol. Mae'r disgyblion yn gwrtais ac yn feddylgar. Maent yn ymddwyn yn dda ac yn dangos parch a gofal at eu cyfoedion ac ymwelwyr. Mae'r disgyblion hynaf yn gofalu'n aeddfed am y disgyblion ieuengaf drwy gyd-chwarae yn ystod amseroedd egwyl. Mae hyn yn nodwedd gref o'r ysgol.

Mae gan bron bob disgybl agweddau cadarn at gadw'n iach. Maent yn dangos boddhad wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol, er enghraifft wrth i'r llysgenhadon gynllunio ac arwain gweithgareddau chwaraeon yn ystod amseroedd egwyl yn effeithiol. Mae ganddynt ddealltwriaeth dda o sut i gadw'n ddiogel ar-lein, er enghraifft wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau bwriadus yn ystod wythnos diogelwch y we, ac wrth dderbyn cyngor gan yr heddwes lleol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn datblygu'n ddinasyddion moesegol a gwybodus, er enghraifft wrth ysgrifennu llythyr at drigolion yr ardal yn gofyn iddynt brynu cynnyrch lleol o siop y pentref. Mae disgyblion hynaf yr ysgol yn rhan ragweithiol o gyfweiliadau i recriwtio heddlu newydd i'r ardal.

Mae llawer o ddisgyblion yn datblygu eu medrau creadigol yn llwyddiannus. Er enghraifft, maent yn cydweithio ag artistiaid lleol er mwyn dylunio map creadigol o ardal Talylychau. Yn ogystal, mae aelodau'r côr yn perfformio mewn eisteddfodau yn y gymuned leol i godi arian tuag at elusennau gwahanol.

Mae'r disgyblion sy'n aelodau o'r cyngor ysgol yn ymwneud â'u cyfrifoldebau yn frwdfrydig. Maent yn cyfrannu'n effeithiol at fywyd a gwaith yr ysgol. Er enghraifft, mae'r cyngor yn trefnu bod ardaloedd pwrpasol ar yr iard i gefnogi lles disgyblion yn ystod amseroedd egwyl.

Ar y cyfan, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn dangos agweddau cadarnhaol at eu dysgu. Maent yn gwrando'n dda ar gyfarwyddiadau'r staff ac yn canolbwyntio'n ddiwyd ar eu gwaith yn ystod gwersi. Yn yr arfer orau, mae'r disgyblion ieuengaf yn ymroi'n llwyr i brofiadau newydd gan ddangos chwilfrydedd cynhenid a chydweithio effeithiol wrth ddatblygu a chymhwyso eu medrau ar draws y cwricwlwm.

Mae medrau dysgu annibynnol y rhan fwyaf o ddisgyblion ar draws yr ysgol yn datblygu'n llwyddiannus. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn defnyddio'r ardaloedd dysgu y tu fewn a thu allan yn hynod effeithiol i ddatblygu eu medrau llythrennedd a rhifedd. Yn ogystal, mae llawer o'r disgyblion hynaf yn dyfalbarhau am gyfnodau estynedig wrth weithio ar eu heriau.

Mae llawer o'r disgyblion yn ymateb yn frwdfrydig wrth ddylanwadu ar yr hyn maent yn ei ddysgu o fewn eu themâu tymhorol. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn cofnodi'r hyn yr hoffent ei ddysgu ar ddechrau thema, tra bod y disgyblion hynaf yn cyfrannu'n rheolaidd i'w dysgu drwy gwblhau gweithgareddau ymestynnol sydd wedi eu cynnig gan y disgyblion. Mae hyn yn cryfhau eu hymrwymiad i'w gwaith yn effeithiol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn trafod eu gwaith yn gynyddol hyderus gyda staff a chyfoedion. Mae llawer o ddisgyblion yn gwirio eu gwaith yn foddhaol wrth ymateb i adborth athrawon. Ar y cyfan, maent yn deall beth yw'r cam nesaf yn eu dysgu. Yn yr arferion gorau, mae'r disgyblion yn dechrau gwella a cyfoethogi eu gwaith yn sgil adborth oedolion.

Addysgu a phrofiadau dysgu

Mae gan yr athrawon a'r cynorthwyr berthynas waith gynhyrchiol â'r disgyblion. Mae'r staff yn trin y disgyblion yn gyfartal a gyda pharch sy'n ychwanegu at yr ethos gofalgwr drwy'r ysgol. Mae'r staff yn modelau iaith cywir yn dda ac yn annog disgyblion i ymateb yn Gymraeg yn gyson, er enghraifft drwy ganu rhigymau gyda'r disgyblion ieuengaf am unedau mesur. Darperir llawer o weithgareddau ymarferol ar gyfer disgyblion er mwyn eu cefnogi i ddatblygu a chymhwyso eu medrau. Yn yr arferion gorau, yn enwedig yn nosbarth y disgyblion ieuengaf, mae'r cyflwyniadau'n ysgogol, y cwestiynu'n dreiddgar a'r gweithgareddau'n bachu diddordeb y disgyblion yn llwyddiannus. Yn ogystal, mae gan y staff ddisgwyliadau uchel o'r holl ddisgyblion.

Mae'r athrawon yn cynllunio gweithgareddau sy'n darparu her briodol ar gyfer disgyblion. Maent yn cynllunio cyfleoedd parhaus i ddisgyblion ddatblygu eu medrau i fod yn ddysgwyr annibynnol, gan gynnwys rhoi cyfleoedd iddynt fyfyrion ar eu gwaith. Er enghraifft, mae disgyblion ieuengaf yn paratoi bara yn dilyn y stori Yr Iach Fach Goch. Mae'r disgyblion hynaf yn cael cyfleoedd buddiol i ymchwilio ymhellach i'w gwaith thema yn gynyddol annibynnol.

Mae staff yn hyrwyddo egwyddorion y dysgu sylfaen yn dda iawn. Mae athrawon yn cynllunio ystod hynod effeithiol o weithgareddau cyfoethog sy'n cefnogi disgyblion i

gymhwyso eu medrau yn yr ardaloedd dysgu allanol. Er enghraifft, mae staff yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion gyflwyno stori'n ymarferol i'w cyfoedion. Mae'r staff yn sicrhau defnydd da iawn o'r ardaloedd allanol yn ystod amseroedd egwyl hefyd i gefnogi'r dysgu.

Mae athrawon yn darparu cyfleoedd priodol i ddisgyblion wneud dewisiadau am y gweithgareddau yr hoffent eu cwblhau. Er enghraifft, maent yn defnyddio llyfrau mawr i gofnodi syniadau'r disgyblion am eu dysgu. O ganlyniad, mae mwyafrif y disgyblion yn datblygu brwdfrydedd tuag at eu gwaith.

Mae'r ysgol yn darparu cwricwlwm sy'n gynhwysol ac yn cael ei addasu'n briodol er mwyn sicrhau ei fod yn hygyrch i bob disgybl. At ei gilydd, mae'r ysgol yn darparu amrediad o weithgareddau sy'n datblygu medrau llythrennedd, rhifedd a digidol y disgyblion yn fuddiol. O ganlyniad, mae'r rhan fwyaf yn datblygu eu medrau'n gadarn, yn enwedig islaw yr ysgol. Ar draws yr ysgol, mae athrawon yn cynllunio cyfleoedd buddiol i ddisgyblion ddatblygu eu medrau llythrennedd a rhifedd, er enghraifft wrth i'r disgyblion ysgrifennu cyfarwyddiadau ar gyfer gwneud smwddi. Maent yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion ddatblygu medrau creadigol drwy gydweithio ag artistiaid lleol, datblygu eu medrau perfformio mewn clwb côr, a chystadlu mewn eisteddfod. Darperir cyfleoedd defnyddiol i ddisgyblion ddatblygu medrau digidol yn effeithiol, er enghraifft wrth gyfuno eu medrau i ddylunio posteri addas.

Mae athrawon a chynorthwyr yn cynnig adborth buddiol llafar yn ystod gwersi. Mae'r staff yn cynnig anogaeth addas wrth i'r disgyblion weithio ar eu gweithgareddau. Mae hyn o gymorth i ddisgyblion ddatblygu eu medrau yn llwyddiannus yn y fan a'r lle. Yn yr arferion gorau, mae adborth ysgrifenedig athrawon yn cynorthwyo'r disgyblion i wella eu gwaith. Fodd bynnag, nid yw athrawon yn darparu adborth cyson sy'n cefnogi disgyblion i fireinio eu darnau ysgrifennu estynedig. At ei gilydd, nid ydynt yn cael digon o gyfleoedd i feistroli'n llawn nodweddion y ffurfiau ysgrifennu gwahanol. O ganlyniad, nid ydynt yn cael eu herio i gyflawni hyd orau eu gallu bob tro.

Mae athrawon yn darparu gwybodaeth ddefnyddiol am gynnydd disgyblion yn gyson, er enghraifft trwy wahodd rhieni i ddigwyddiadau 'Dewch i Ddathlu'. Yn y nosweithiau hyn, mae'r disgyblion yn rhannu a dathlu eu gwaith gyda'u rhieni, tra bod yr athrawon ar gael i drafod unrhyw faterion penodol.

Mae'r ysgol yn cyfoethogi profiadau dysgu'r disgyblion gydag ystod o ymwelwyr ac ymweliadau. Er enghraifft, fel rhan o'r thema 'Dwylo Dros y Mor', daeth ymwelydd i'r ysgol i drafod diwylliant De Affrica, ynghyd ag ymweliadau gan grŵp cymunedol wrth iddynt gyflwyno straeon o'r Beibl i'r disgyblion.

Mae'r disgyblion hynaf yn cael cyfleoedd buddiol i fynd i wersyll yr Urdd mewn ymweliad ar y cyd â chyfoedion o ysgolion eraill y ffederasiwn. O ganlyniad, mae'r disgyblion yn datblygu perthnasoedd a chysylltiadau cadarn, yn enwedig wrth baratoi i drosglwyddo i addysg uwchradd.

Gofal, cymorth ac arweiniad

Mae Ysgol Talylychau yn gymuned gyfeillgar, groesawgar a chynhwysol sy'n hyrwyddo hapusrwydd, cwrteisi ac ymddygiad da. Mae'r ymdeimlad ac ethos

gofalgar tuag at bob disgybl yn gryfder. Mae'r staff yn creu amgylchedd dysgu eithriadol o gynhwysol a diogel lle mae'r disgyblion yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi.

Mae athrawon a chynorthwyr yn cydweithio'n dda i hyrwyddo a datblygu lles disgyblion. Maent yn rhoi blaenoriaeth uchel i sicrhau eu bod yn mynd i'r afael ag anghenion pob disgybl. Mae trefniadau cadarn ac hynod effeithiol i gefnogi anghenion emosiynol, iechyd a chymdeithasol disgyblion. Mae'r staff yn meithrin perthynas gadarn â'r disgyblion sy'n hyrwyddo agweddau buddiol at eu lles. Er enghraifft, mae staff yn darparu cyfleoedd gwerthfawr ac amserol i ddisgyblion gofnodi unrhyw gonsyrn yn ddyddiol.

Mae darpariaeth hynod effeithiol i gefnogi disgyblion sydd ag ADY. Mae gan y cydlynnydd ADY brosesau trylwyr i adnabod anghenion dysgu a lles disgyblion. O ganlyniad i gynllunio medrus y ddarpariaeth, mae disgyblion yn derbyn cefnogaeth sy'n diwallu eu hanghenion yn llwyddiannus. Mae gan staff drefniadau bwriadus ar gyfer olrhain cynnydd disgyblion ADY sy'n ymwneud â'u targedau yn eu cynlluniau datblygu unigol, a'u cynnydd o'u manau cychwyn. O ganlyniad, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion sydd angen cefnogaeth ychwanegol â'u dysgu neu eu lles yn gwneud cynnydd cadarn. Mae'r cydlynnydd ADY yn gweithio'n effeithiol mewn partneriaeth â'r cynorthwyr, staff ysgolion eraill ac asiantaethau allanol i ddarparu cymorth effeithiol i ddysgwyr. Mae'r ysgol yn paratoi'n dda ar gyfer cynllunio a gweithredu bwriadus fel rhan o'r broses ddiwygio darpariaeth ADY.

Mae'r ysgol yn cynnig cyfleoedd cyfoethog i ddathlu a datblygu dealltwriaeth y disgyblion o'u hunaniaeth, eu treftadaeth a'u diwylliant. Mae'r ysgol yn ganolbwynt ei chymuned ac yn manteisio'n llawn ar gyfleoedd i gynnal gweithgareddau yn yr ardal leol, er enghraifft drwy gydweithio â cherddorfa leol i arbrofi ag offerynnau amrywiol. Er hynny, prin yw'r cyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu ymwybyddiaeth fwriadus am amrywiaeth a chymunedau amlddiwylliannol yn ehangach.

Mae staff yn hybu pwysigrwydd bwyta'n iach ac yn annog ffitrwydd corfforol drwy amrediad o weithgareddau addysg gorfforol, sy'n cynnwys cyfleoedd addas iddynt gymryd rhan mewn cystadlaethau chwaraeon. Mae'r staff yn gwneud defnydd cyson o'r meysydd chwarae lleol i drefnu a darparu ystod o weithgareddau sy'n cyfrannu'n dda at les a mwynhad disgyblion yn eu dysgu. Mae'r ardaloedd chwarae awyr agored ar yr iard yn ddeniadol ac yn hybu'r disgyblion i ymgymryd â gweithgarwch corfforol yn ystod gwersi ac amseroedd egwyl yn llwyddiannus.

Mae'r trefniadau addoli ar y cyd yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i gefnogi disgyblion i ddysgu am faterion sy'n ymwneud â chredoau amrywiol, yn ogystal â myfyrio ar gwestiynau sylfaenol a'u gwerthoedd eu hunain. Cynhelir gwasanaethau rhithiol cyson ar y cyd rhwng ysgolion y ffederasiwn a darperir cyfleoedd i ddisgyblion gymryd rhan weithredol ynddynt. Mae hawliau plant yn rhan gyson o'r gwasanaethau. O ganlyniad, mae dealltwriaeth disgyblion o'u hawliau yn datblygu'n dda.

Mae staff yn darparu cyfleoedd priodol i ddisgyblion leisio barn er mwyn cyfrannu at eu dysgu ac at fywyd yr ysgol. Mae hyn yn cyfoethogi eu profiadau ac yn eu paratoi'n dda i gymryd cyfrifoldeb dros eu penderfyniadau ac i ystyried safbwyntiau eraill. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn mynegi barn am eu dysgu drwy gynllunio ar gyfer

themâu'r dosbarth. Mae staff yn sicrhau bod y cyngor ysgol yn dylanwadu'n ehangach ar fywyd yr ysgol drwy ddatblygu ardaloedd tawel ar yr iard a thrwy fod yn rhan ragweithiol o ddatblygu'r toiledau disgyblion, er enghraifft.

Mae'r staff yn hyrwyddo diwylliant o ddiogelwch yn effeithiol ac nid yw'r trefniadau'n peri pryder. Mae trefn ar gyfer adrodd pryderon diogelu am ddisgyblion yn gadarn ac mae'r staff yn gwneud cyfeiriadau amserol i asiantaethau allanol, pan fo hynny'n briodol. Mae gan yr ysgol brosesau cadarn ar gyfer monitro presenoldeb a phrydlondeb disgyblion.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae gan y pennaeth weledigaeth glir ar gyfer y ffederasiwn, sy'n cynnwys dathlu hunaniaeth y tair ysgol unigol. Mae'r disgyblion, rhieni, staff a'r llywodraethwyr yn gwerthfawrogi manteision bod yn rhan o ffederasiwn, ond hefyd maent yn ymfalchïo yn eu cymunedau gwahanol a'r hyn sy'n gwneud y tair ysgol yn unigryw. Mae'r pennaeth a'r holl staff yn sicrhau bod disgyblion ar draws y ffederasiwn yn cael yr addysg orau i'w paratoi ar gyfer y dyfodol a bod ganddynt 'wreiddiau i dyfu ac adenydd i hedfan'. Mae hyn yn cefnogi disgyblion i fod yn hapus a gwneud cynnydd cadarn yn eu medrau.

Caiff y pennaeth ei chefnogi gan benaethiaid cynorthwyol brwdfrydig a gweithgar y tair ysgol. Mae ganddynt amcanion strategol clir, a gyda'i gilydd, maent yn gwneud yn siŵr fod trefniadau a rheolaeth yr ysgolion yn cyd-blethu er mwyn dysgu o'i gilydd a rhannu adnoddau yn effeithiol. Mae gan y pennaeth ddisgwyliadau uchel o'i pherfformiad ei hun ac o'r staff. Mae hi'n dyrannu cyfrifoldebau'n strategol yn llwyddiannus, er enghraifft wrth ailstrwythuro'r grwpiau cwricwlwm yn dilyn archwiliad o fedrau'r staff. Mae gan bob aelod o staff ddealltwriaeth dda o'u rolau a'u cyfrifoldebau. Mae arweinwyr yn datblygu'r elfen o waith tîm ymysg staff yn effeithiol. Mae'r athrawon a'r cynorthwywyr yn ymroddgar ac yn cyfrannu'n llwyddiannus at ymdrechion y ffederasiwn cyfan i ddarparu addysg gyflawn a chefnogaeth lles effeithiol i'r disgyblion.

Mae'r corff llywodraethol yn hynod gefnogol i dair ysgol y ffederasiwn ac yn adnabod eu rhinweddau unigryw a'u cymunedau lleol yn dda. Mae'r llywodraethwyr yn cylchdroi lleoliad eu cyfarfodydd er mwyn sicrhau bod yr aelodau i gyd yn dod i adnabod a deall anghenion y tri safle yn dda. Maent yn ymweld â'r ysgolion yn rheolaidd ac yn cynnal trafodaethau buddiol â'r staff am elfennau o'r ddarpariaeth. Mae hyn yn dechrau cefnogi eu dealltwriaeth o faterion addysgu a dysgu a threfniadau cyfredol yr ysgolion, yn briodol. Mae'r corff llywodraethol yn sicrhau bod yr ysgol yn hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach gyda'r disgyblion yn gyson. Maent yn gwneud defnydd da o'r ystod o arbenigeddau a phrofiadau sydd gan aelodau'r corff llywodraethol. Er enghraifft, mae aelodau o'r pwyllgor iechyd a diogelwch wedi gwrando ar y staff, ac ystyried eu lles wrth sicrhau athrawes dros dro i'r ysgol i ymateb i gynnydd sylweddol yn niferoedd y disgyblion.

Mae'r pennaeth, mewn cyswllt agos ag is-bwyllgor cyllid y llywodraethwyr, yn rheoli'r gyllideb yn gadarn ar draws y ffederasiwn i gefnogi'r blaenoriaethau strategol, gan gynnwys gwella medrau disgyblion. Mae arweinwyr yn sicrhau bod gan Ysgol Talylychau ddigon o adnoddau o ansawdd da er mwyn diwallu anghenion disgyblion yn synhwyrol. Mae'r staff yn rhannu adnoddau yn effeithiol ar draws y ffederasiwn

pan fydd angen er mwyn sicrhau gwerth am arian, er enghraifft offer digidol arbenigol. Maent yn cefnogi disgyblion penodol yn llwyddiannus er mwyn lleihau effaith tlodi ar eu dysgu drwy ddefnyddio'r grant datblygu disgyblion yn effeithiol.

Mae gan arweinwyr amserlen lawn ar gyfer gwerthuso'r ddarpariaeth a deilliannau disgyblion. Maent yn sicrhau bod athrawon yn dod at ei gilydd yn rheolaidd i graffu ar lyfrau disgyblion y ffederasiwn ac i drafod yr arfer orau. Maent yn ystyried tystiolaeth sy'n dangos cynnydd yr ysgolion yn erbyn blaenoriaethau'r ffederasiwn cyfan. Mae arweinwyr yn cynnal teithiau dysgu rheolaidd ac maent yn arsylwi'r addysgu a'r dysgu gan gynnig adborth defnyddiol i gadarnhau cryfderau a chynnig camau ymlaen. Maent yn adnabod y rhan fwyaf o gryfderau'r ffederasiwn, a'i feysydd i'w datblygu yn gywir, ac yn nodi nifer helaeth o flaenoriaethau i'w gweithredu. Fodd bynnag, nid yw'r blaenoriaethau bob amser yn ddigon manwl nac yn hawdd eu mesur yn effeithlon.

Mae arweinwyr yn ymateb i flaenoriaethau lleol a chenedlaethol yn dda. Mae staff y ffederasiwn yn cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru yn briodol ac yn paratoi'n drwyadl ar gyfer gweithredu'r ddeddf ADY trwy sicrhau'r gefnogaeth briodol i'r disgyblion.

Mae gan yr ysgol bartneriaethau a chysylltiadau buddiol â nifer o sefydliadau lleol. Mae arweinwyr yn trefnu cyngherddau rheolaidd yn yr eglwys, ac yn darparu tē prynhawn ar gyfer trigolion lleol. Maent wedi elwa o roddion ariannol gan gwmnïau lleol, er mwyn gwella darpariaeth yr ysgol.

Mae'r arweinwyr yn creu diwylliant cadarnhaol o hybu a chefnogi dysgu proffesiynol staff. Mae cyfleoedd eang iddynt fynychu cyrsiau a hyfforddiant sy'n cysylltu'n uniongyrchol â'u hanghenion unigol a blaenoriaethau'r ffederasiwn. Maent yn cydweithio'n agos â'i gilydd a gydag ysgolion eraill y dalgyloch er mwyn rhannu arferion da yn gyson. Yn dilyn hyfforddiant, mae staff yn rhaedru'r wybodaeth a'r adnoddau defnyddiol i gydweithwyr.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rieni a holiadur i ddisgyblion, ac ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol/aelodau'r pwyllgor rheoli' trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwranddo arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddogfennau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu, a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Copiâu o'r adroddiad

Mae copiâu o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn
(www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:
www.estyn.llyw.cymru: Estyn

© Hawlfraint y Goron 2023: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 14/08/2023